

ПЛАН - КОНСПЕКТ (КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ)

для проведення заняття в системі службової підготовки
із рядовим та молодшим начальницьким складом (4 група)
Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки
життєдіяльності (м. Вінниця)

Вид підготовки: профільна підготовка

Тема: “Законодавство у сфері запобігання і протидії корупції в Україні”.

Навчальна мета: Формування у слухачів групи нетерпимості до будь-яких корупційних проявів та прищеплення навиків дотримання вимог антикорупційного законодавства як необхідної складової успішної діяльності.

Час: 2 год.

Місце проведення: читальна зала бібліотеки.

Метод проведення: Лекція

Навчально-матеріальне забезпечення: Закон України “Про запобігання корупції”, план-конспект.

Нормативно-правові акти та література:

1. Закон України “Про запобігання корупції” (із змінами).
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. К.: Ваіте, 2018. 472 с.

Порядок проведення заняття:

1. Організаційні заходи - 2 хв.
- перевірка присутніх, оголошення теми та мети заняття.
2. Контроль знань - 3 хв.
- перевірка засвоєння раніше пройденого матеріалу.
3. Викладення матеріалу теми - 60 хв.

Питання які вивчатимуться:

Вступ.

Загальні положення.

1. Система законодавчих актів, які утворюють антикорупційне законодавство.
2. Основні терміни.
3. Трактуювання поняття корупції.
4. Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення.
5. Запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

№ п/п	Навчальні питання та їх зміст	Методичні вказівки
1	2	3
	<p style="text-align: center;">ВСТУП.</p> <p>Конституція України у ч. 2 ст. 6 проголосила, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Таке положення Основного Закону однозначно зобов'язує всіх без винятку осіб, які перебувають на повному чи частковому державному забезпеченні, діяти лише так, як записано у відповідному нормативно-правовому акті. Звичайно, подібна ідилія є певною мірою утопічною, оскільки у будь-яку історичну епоху розвитку людства певні «державні мужі» намагаються та діють всупереч інтересам служби з метою одержання будь-яких додаткових привілеїв, переваг, неправомірної винагороди. Крім дещо заідеологізованої високої правової культури «чиновників» та дещо притупленої нетерпимості населення до корупційних проявів, справжньою перепорою для корупції стало вітчизняне законодавство, що знаходиться у стані постійного пошуку оптимального стану.</p> <p style="text-align: center;">ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.</p> <p>Одним з найбільш істотних чинників у подоланні корупції є ставлення населення до цієї проблеми. Як свідчать результати досліджень, проведених в Україні протягом останніх років, більше половини населення схильне до вчинення корупційних правопорушень у разі, якщо це може сприяти розв'язанню проблеми. Крім того, значна частка населення з огляду на брак відповідних знань не кваліфікує певні види поведінки як корупційні, усвідомлюючи при цьому невідповідність такої поведінки нормам моралі чи професійної етики.</p> <p>Правовий аспект корупції проявляється в тому, що, з одного боку, вона порушує право як об'єктивну категорію, тобто вона порушує Закон, а з іншого – держава вживає передбачених законом правових та інших заходів щодо боротьби з цим соціальним злом. У правовій державі не може бути інших засобів боротьби з корупцією, крім правових.</p> <p>Питання про сутність та види корупційних правопорушень вирішується у законодавстві України та інших країн неоднозначно. Це обумовлено різним розумінням сутності корупції, різновидів її проявів.</p> <p style="text-align: center;">1. СИСТЕМА ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ, ЯКІ УТВОРЮЮТЬ АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО</p> <p>Система законодавчих актів, які утворюють антикорупційне законодавство складають:</p> <p>Закон України «Про засади державної антикорупційної політики</p>	<p>Оголосити питання. Розповісти. Дати під запис.</p>

в Україні на 2021-2025 роки» - 20 червня 2022 р.

Закон України «Про запобігання корупції» - 14 жовтня 2014 р.

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»
- 14 жовтня 2014 р

Кримінальний кодекс України (ККУ) Кодекс України про
адміністративні правопорушення (КУпАП).

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

Для подальшого обговорення цієї тематики виникає
необхідність з'ясування основного термінологічного апарату.
Розглянемо основні терміни, які застосовуються у національному
законодавстві.

Корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки
корупції, вчинене особою, яка є суб'єктом відповідальності, за яке
законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-
правову відповідальність;

Корупція - використання суб'єктом, уповноваженим на
виконання функцій держави наданих їй службових повноважень чи
пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної
вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття
обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб.

Також як корупція розглядається обіцянка або пропозиція чи
надання неправомірної вигоди особі, уповноваженій на виконання
функцій держави, з метою схилити цю особу до протиправного
використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з
ними можливостей;

Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги,
пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди
нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють,
пропонують, надають або одержують без законних на те підстав;

Подарунок - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги,
послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно
або за ціною, нижчою мінімальної ринкової;

Правопорушення, пов'язане з корупцією - діяння, що не містить
ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги,
заборони та обмеження, вчинене суб'єктом відповідальності, за яке
законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну
та/або цивільно-правову відповідальність;

Близькі особи - особи, які спільно проживають, пов'язані
спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом,
зазначеним у частині першій статті 3 Закону «Про запобігання
корупції» (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не
мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно
проживають, але не перебувають у шлюбі, а також - незалежно від
зазначених умов - чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха,
син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба,
прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка,
тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун
чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням
згаданого суб'єкта;

Приватний інтерес - будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях;

Члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

3. ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ КОРУПЦІЇ

Міжнародні організації розглядають поняття корупції як соціальне явище, коли державні (не державні) або інші особи, уповноважені на виконання державних (управлінських, владних-розпорядницьких) функцій, використовують своє службове становище, статус і авторитет займаної посади в корисливих цілях для особистого збагачення чи в групових інтересах.

У документах, підготовлених Секретаріатом ООН, корупція трактується як сукупність трьох класифікаційних груп кримінальних діянь:

КОРУПЦІЯ -

1) Крадіжка, розкрадання і присвоєння державної власності посадовими особами.

2) Зловживання службовим становищем для одержання невинуватених особистих вигод

3) Конфлікт інтересів між громадським обов'язком і особистою користю

В антикорупційному законодавстві більшості Європейських країн та США під поняттям «корупційні злочини» розуміються посадові злочини, і в першу чергу, хабарництво, використання службового становища, зловживання владою, вимагання, крадіжки та шахрайство (Кримінальні кодекси Німеччини, Франції, Італії та США).

До змісту корупційних діянь можна віднести хабарництво, кримінальний лобізм, непотизм (заступництво на основі особистих зв'язків), незаконну участь у підприємницькій діяльності особисто чи через близьких або довірених осіб, надання ексклюзивних прав з метою корисливого використання, придбання чи відволікання державних коштів і власності для своєї корпоративної групи, будь-яке використання чи маніпулювання службовою інформацією в особистих чи групових інтересах, прямі або непрямі внески в період виборчих компаній на користь визначених партій та осіб, а також і на інші політичні цілі, незаконний розподіл кредитів і інвестицій, проведення приватизації шляхом організації незаконних конкурсів, аукціонів, фактичного захоплення пакетів акцій, що знаходяться у державній власності, повне або часткове звільнення від митних платежів і податків, незаконне застосування системи преференцій у

відношенні різних промислових, фінансових, торгових і інших корпоративних груп і деякі інші подібні діяння.

У закордонній правовій теорії і практиці корупція нерідко визначається як несумісне зі статусом державного службовця корисливе діяння.

Найчастіше під корупцією (у вузькому розумінні слова) розуміють ситуацію, коли посадова особа приймає протиправне рішення (іноді рішення, морально не прийнятне для суспільної думки), з якого має перевагу деяка друга сторона (наприклад, - фірма, що забезпечує собі завдяки цьому рішення державне замовлення всупереч установленій процедурі), а сама посадова особа одержує незаконну винагороду від цієї сторони. Характерні ознаки даної ситуації: приймається рішення, що порушує закон, обидві сторони діють у змові, обидві сторони одержують незаконні вигоди і переваги, обидві намагаються приховати свої дії.

Конвенція про корупцію у контексті кримінального права Ради Європи охоплює такі акти корупції, як активний та пасивний підкуп посадових осіб держави та іноземних посадових осіб, парламентарів, посадових осіб міжнародних організацій, суддів та посадових осіб міжнародних судів, активна та пасивна «торгівля впливом», відмивання доходів, отриманих від корупції, використання рахунків для відмивання коштів, отриманих внаслідок корупції.

Статтею 6 Міжамериканської конвенції щодо боротьби з корупцією визначено такі види корупційних діянь:

– спроба отримання або отримання, прямо чи опосередковано, урядовим чиновником або особою, що здійснює публічні функції, будь-яких предметів грошової вартості, а також іншої користі, такої, як подарунок, послуга, обіцянка або перевага для себе або для іншої особи або організації, в обмін на будь-який акт або бездіяльність під час здійснення ним публічних функцій;

– пропозиція або надання, прямо чи опосередковано, урядовому чиновнику або особі, що здійснює публічні функції, предметів грошової вартості, а також іншої користі, такої, як подарунок, послуга, обіцянка або перевага для себе або іншої особи або організації, в обмін на будь-який акт або бездіяльність під час здійснення ним публічних функцій;

– будь-які дії або бездіяльність при виконанні своїх обов'язків урядовим чиновником або особою, що здійснює публічні функції, з метою незаконного отримання прибутку для себе або третьої сторони;

– шахрайське використання або приховування майна, отриманого внаслідок скоєння одного з вищезазначених діянь.

Таким чином, згідно у міжнародному та зарубіжному законодавстві поняття «корумповані особи» стосується осіб, які виконують державні повноваження або займають державну чи виборну посаду (магістрів, третейських суддів, експертів, чиновників), яким відповідною владою доручено виконання функцій судочинства, примирення та посередництва, прийняття певних рішень, а також іноземних державних посадових осіб.

Українське законодавство так визначає поняття корупції та

корупційного правопорушення: 8 Корупція - використання суб'єктом, уповноваженим на виконання функцій держави наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб. Також як корупція розглядається обіцянка або пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, уповноваженій на виконання функцій держави, з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей; корупційне правопорушення - діяння, що містить ознаки корупції, вчинене суб'єктом відповідальності, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

4. СУБ'ЄКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ .

Можна зазначити, що коло осіб, які підпадають під дію антикорупційного законодавства доволі широке. Такими особами є посадові і службові особи всіх суб'єктів владних повноважень.

Суб'єктами, на яких поширюються дія Закону України «Про запобігання корупції», є:

Особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

До таких осіб віднесені Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, міністри, інші керівники центральних органів виконавчої влади, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України ті інші.

До таких осіб також віднесені всі особи рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

До відповідальності за корупційні правопорушення можуть притягатися також особи, які надають публічні послуги - аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти.

Фактично суб'єктом відповідальності є представник влади, іншими словами це посадові і службові особи всіх державних органів та органів місцевого самоврядування.

5. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ТА ПОВ'ЯЗАНИМ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Однією із ключових проблем попередження вчинення корупційних правопорушень є створення відповідної системи попереджувальних заходів. Це пов'язано як з реформуванням системи державної служби, так і врегулювання проблеми конфлікту інтересів, прозорості доходів і видатків публічних службовців.

Законодавець створив таку систему запобіжних антикорупційних заходів:

- обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища. □
- обмеження щодо одержання подарунків. □
- запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поведження з ними.

- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

□ - обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.

- обмеження спільної роботи близьких осіб.

- фінансовий контроль та декларування доходів. □

- заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

- доступ до інформації.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, уповноважені на виконання публічних функцій, притягаються до □ кримінальної, □ адміністративної, □ дисциплінарної відповідальності □ цивільно-правової та безпосередньо адміністративна відповідальність.

За адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією встановлена відповідальність Главою 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення - "Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією".

В цій главі знаходиться 6 статей. Зміст основних статей буде опрацьований під час практичної частини наших занять.

Набагато більше корупційних правопорушень представлено в Кримінальному кодексі України.

Корупційними злочинами відповідно до Кримінального кодексу України вважаються злочини, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 417 у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а 18 також злочини, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 369, 369-2 ККУ.

Цей перелік наведено у статті 45 ККУ.

Таких статей в цьому кодексі 19.

Ці злочини найбільш зосереджені у Розділі XVII Кримінального кодексу України - "Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг".

Також, в цьому розділі ККУ встановлено відповідальність за злочини, які можуть бути пов'язані із роботою осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, зокрема:

Стаття 364. Зловживання владою або службовим становищем. □

Стаття 366-1. Декларування недостовірної інформації.

Стаття 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Стаття 368-2 Незаконне збагачення.

Стаття 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.

Стаття 369-2. Зловживання впливом тощо.

Щодо дисциплінарної відповідальності необхідно зазначити, що особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді

<p>позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.</p> <p>Цивільно-правова відповідальність за корупційні правопорушення є позадоговірною (або недоговірною). Така відповідальність настає за вчинення протиправних дій однією особою щодо іншої за відсутності між ними договору або незалежно від наявних між ними договірних відносин. Така відповідальність настає за порушення обов'язку, встановленого законом або підзаконним актом, і найчастіше виражається у формі відшкодування збитків.</p> <p>Отож, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», за вчинення корупційних правопорушень передбачено чотири види юридичної відповідальності (альтернативних, до речі, тобто як всі одразу, так і один вид окремо): 1) цивільно-правова; 2) дисциплінарна; 3) адміністративна; 4) кримінальна.</p>	
---	--

4. Закріплення пройденого матеріалу - 5 хв.

5. Підбиття підсумків - 5 хв.

вказати на питання, які вимагають підвищеної уваги, відповісти на питання.

План - конспект склав:

Начальник відділу

матеріально-технічного забезпечення

капітан служби цивільного захисту

Сергій ЩЕРБАНЬ